

Internetist ei saa tasuta kommi

Mõnikord oli Eliisel ja Margusel kombeks enne vanemaid üles ärgata. Täpsemalt ärkas Eliise ja ajas ka venna üles, kui tal igav hakkas. Täna ärkas Eliise samuti enne teisi, kuid seekord ta Margust üles ei ajanud. Ta ei äratanud venda ka eile ega üleeile. Viimasel ajal pole Eliisel sugugi hommikuti igav, sest kui teised alles rahulikult norisevad, on temal juba tegemist küllaga.

Eliise mõtles nimelt välja, kuidas isa telefonis mängida. Mõistagi mängiks ta enda telefonis, kuid perekonna koosolekul otsustati, et Eliise kogub telefoniostuks ise raha ja peaks summa üheksandaks sünnipäevaks kokku saama. Sünnipäev tundub nii kaugel, seda ei jõua kuidagi ära oodata! Niisiis mängis Eliise hommikuti isa telefonis. Ema telefonil oli paraku mitu turvakoodi peal ning ta ei osanud neid lahti muukida. Ükskord õnnestus tal lausa ema telefon ära blokeerida ja pärast seda pole ta sellega enam õnne proovinud. Isa telefon avanes aga lihtsalt, kui valida kood 1234. Eliise teab seda juba ammu ning isa pole viitsinud koodi muuta.

„Kui ta vaid teaks, kui palju ma mängin, muudaks ta selle kohe ära,“ ütles Eliise peas üks hääleke, kuid ta ei teinud seda kuulmagi, vaid laadis järgmise mängu alla. „Mängimiseks tuleb teil end registreerida,“ teatas sõnum ekraanil. See oli Eliise jaoks midagi uut, sest teised mängud registreerimist ei nõudnud ja neisse oli palju lihtsam sisse saada. Pärast pikka protsessi, mille käigus avanes ekraanil mitu akent, saabus viimane korraldus: „Sisestage enda tuvastamiseks pangakaardi andmed.“ Isa rahakott lebas sealsamas kapi peal, nii et Eliise ei pidanud kaua vaeva nägema, et seda

nõuet täita. Tehtud. Ja juba ta mängiski! Kuigi Eliise oli varem proovitud mängud ära kustutanud, et isa midagi kahtlustama ei hakkaks, siis seda mängu ta ei kustutanud. See meeldis talle väga ja uuesti registreerumine oleks liiga kaua aega võtnud.

Nii mängis Eliise peaaegu nädal aega jutti, kuniks ühel hommikul ootasid ema ja isa teda hommikul juba kapi juures. Neil olid mornid näod peas. Eliise sai kohe aru, et midagi on pahasti. Isal oli telefon käes. Kuigi keegi ei öelnud midagi, sai Eliise kohe aru, et on pahandust teinud.

Aga ta ei osanud aimata, millega see nüüd lõpeb.

„Kas sa tahaksid meile midagi rääkida?“ küsis isa, mitte ei öelnud „tere hommikust“ nagu tavaliselt. „Noh ... Ma vist...“ ei saanud Eliise järsku sõnu suust.

„Sa oled vist paksu pahanduse korraldanud,“ jätkas ema.

„Ma mängisin iga hommik issi telefoniga!“ pahvatas Eliise tõe välja. Kohe hakkas kergem, justkui oleks ta õblukestelt õlgadelt langenud suur koorem.

Pärast pikka pausi vastas isa, kes oli väga pahane: „See on väga halb, Eliise. Aga veel hullem on, et sa kasutasid minu pangaandmeid ja me kaotasime seetõttu suure hulga raha.“

„Aga ma ainult mängisin. Palun vabandust...“ Eliise ei saanud aru, miks see nii suur probleem on. „Küllap olen ise süüdi, et sellest talle varem ei rääkinud,“ ütles isa emale.

„Nüüd ongi hea võimalus see tasa teha,“ lohutas too. Ja siis kuulis Eliise, mida süütute numbrite sisestamine õieti kaasa oli toonud. Need kiired mõtlematult tehtud klõpsud olid isale läinud maksma 60 eurot. Iga päev oli võetud isa kontolt 12 eurot. Eliise kuulis sedagi, et isal tuleb nüüd pangakaart välja vahetada. Kõik see seadis pere-eelarve tõsisesse ohtu. Nüüd oli Eliise väga kohkunud, sest ta oli arvanud, et tema ainult mängib, ilma et oleks taibanud, millised ohud sellega kaasnevad.

„Eliise, ma loodan, et see on sulle hea õppetund,“ ütles ema ja kergitas kulmu. Eliise vaid noogutas nukralt.

„Räägime veel. Ja rohkem seda ei juhtu,“ sõnas isa ja pilgutas silma. „Ma luban, issi,“ kinnitas tüdruk.

„Kõige tähtsam on aru saada, et internetist tasuta kommi ei saa,“ ütles isa alustuseks.

Margus oli jutukõma peale üles ärganud. Peagi pärast istusid kõik juba hommikusöögilaua ümber ja jäid sinna kauemaks kui tavaliselt. Isa ja ema tutvustasid lastele internetis varitsevaid ohte ning Eliise ja Margus üritasid tähelepanelikult kuulata ja kõik meelde jätta.

Nüüd on Eliisele teada, et isiklike andmeid, nagu paroolid või pangakaardi andmed, ei tohi kellegagi jagada, isegi mitte parima sõbraga. Ja kui need satuvad veel pahatahtlike inimeste kätte, võidakse nii tekitada suuri ebamugavusi. Mõnikord loovad petised võltsmänge, mis

nakatavad telefoni või arvuti viirusega. Petturid varastavad andmeid ja teevad nende abil pangakonto tühjaks.

Pole kindel, kas Margus sai kõigest aru, kuid nüüd teab ta vähemalt, et internet pole ainult väike ikoon isa telefoniekraanil. Internet sisaldab palju infot, andmeid ja isegi hulka ohte.

„Ma otsustasin, et mul polegi praegu telefoni tarvis,“ teatas Eliise, kui oli kõige üle hoolikalt aru pidanud.

„Mõtles parem, kuidas sa mulle mängude eest tagasi maksad,“ vastas isa muigega.

„Kas ta mõtles seda tõsiselt või tegi nalja?“ imestas Eliise omaette ja arvutas, mitu aastat tal võla tagasimaksmiseks kulub. „Arvatavasti ei teinud ta nalja, sest internetist tasuta kommi ei saa. Või äkki ikka tegi...“